

Najważniejsze wiadomości Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach 2022

Najnowsze dane i bieżąca sytuacja

- ECDC szacuje, że każdego roku w Unii Europejskiej, Islandii i Norwegii na zakażenia antybiotykooporne umiera ponad 35 000 osób — a liczba ta w ostatnich latach wzrosła. Obciążenie zdrowotne związane z zakażeniami antybiotykoopornymi jest porównywalne do tego związanego z grypą, gruźlicą i HIV/AIDS razem wziętymi.
- Ogólnie rzecz biorąc, między 2016 a 2020 r. w UE/EOG nastąpił znaczny wzrost szacowanej liczby zakażeń i związanych z nimi zgonów dla niemal wszystkich kombinacji bakteria-antybiotykooporność, choć między rokiem 2019 a 2020 (w pierwszym roku pandemii COVID-19) zaobserwowano niewielki spadek tej liczby.
- Ponad 70% skutków zdrowotnych zakażeń antybiotykoopornych jest bezpośrednio powiązanych z zakażeniami szpitalnymi. Zagrożenie związane z tymi zakażeniami można zminimalizować za pomocą odpowiednich środków zapobiegania zakażeniom i ich kontroli, jak również poprzez prawidłowe gospodarowanie antybiotykami w placówkach opieki zdrowotnej.
- Najwyższe obciążenie chorobą było wywołane przez bakterie *Escherichia coli* odporne na cefalosporyny trzeciej generacji, *Staphylococcus aureus* odporne na metycylinę (MRSA, metycylinooporne szczepy *Staphylococcus aureus*) oraz *Klebsiella pneumoniae* odporne na cefalosporyny trzeciej generacji.
- Najpoważniejszy problem stanowi oporność na antybiotyki stosowane w zakażeniach bakteryjnych jako leczenie ostatniego rzutu, takie jak karbapenemy. Liczba zgonów wywołanych zakażeniami bakteriami opornymi na karbapenemy wzrosła w latach 2016–2020. W przypadku opornych na karbapenemy bakterii *Klebsiella pneumoniae* i *Acinetobacter* spp., które są powszechną przyczyną zakażeń szpitalnych, liczba zgonów wynikających z zakażenia wzrosła w okresie od 2016 do 2020 r. o około 50%.
- W latach 2016–2020 największe wzrosty liczby zakażeń *Acinetobacter* spp. i odsetka oporności tych bakterii na środki przeciwdrobnoustrojowe (AMR) odnotowano w krajach, w których odsetek AMR wśród zakażeń *Acinetobacter* spp. był wysoki już przed rokiem 2020.
- *Acinetobacter* spp. są szczególnie problematyczne w warunkach opieki zdrowotnej, ponieważ mogą utrzymywać się w takim środowisku przez długi czas i są wyjątkowo trudne do zwalczania.
- W 2018 r. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oszacowała, że zakażenia bakteriami antybiotykoopornymi to dla systemu opieki zdrowotnej państw UE/EOG wydatek rzędu 1,1 miliarda euro rocznie.
- Istnieje wyraźny związek między częstością stosowania antybiotyków w populacji (np. w ramach podstawowej opieki zdrowotnej) a poziomem oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe wśród bakterii wywołujących

zakażenia w tej samej populacji. Innymi słowy, im więcej w danym kraju używa się antybiotyków, tym wyższy jest w nim odsetek oporności.

- Ponadto wdrożenie i przestrzeganie środków zapobiegania zakażeniom i ich kontroli odwrotnie koreluje z poziomami oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe — zwłaszcza w szpitalach i innych placówkach opieki zdrowotnej. Oznacza to, że im więcej w danym kraju poświęca się uwagi zapobieganiu zakażeniom i ich kontroli, tym niższy będzie odsetek oporności.
- W latach 2012–2021 w UE/EOG zaobserwowano istotny statystycznie spadek konsumpcji antybiotyków, zarówno w warunkach pozaszpitalnych (w ramach podstawowej opieki zdrowotnej), jak i w szpitalach. Statystycznie istotny wzrost zaobserwowano tylko w przypadku jednego kraju (Bułgarii).
- Możliwe, że od roku 2020 na spadek stosowania antybiotyków w warunkach pozaszpitalnych w UE/EOG miały wpływ czynniki związane z pandemią COVID-19 (np. zmiany sposobu przenoszenia chorób, sposobu korzystania z opieki zdrowotnej i praktyk związanych z przepisywaniem leków oraz niższa częstość występowania zakażeń dróg oddechowych niezwiązanych z COVID-19 wynikająca z interwencji nefarmaceutycznych). Niemniej jednak stosunek stosowanych w sektorze pozaszpitalnym antybiotyków o szerokim spektrum działania do tych o wąskim spektrum w latach 2020 i 2021 wzrastał coraz szybciej.
- Wprawdzie w szpitalach w EU/EOG w latach 2020 i 2021 zaobserwowano największy jak dotychczas spadek średniego zużycia antybiotyków, to jednak stwierdzono także znaczny wzrost konsumpcji antybiotyków o szerokim spektrum działania i stosowanych jako leczenie ostatniego rzutu.
- Oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe wciąż stanowi w EU/EOG duże wyzwanie i należy nadal dokładać starań, by zwalczać ją dzięki ograniczeniu niepotrzebnego stosowania antybiotyków oraz sprawniejszym metodom zapobiegania zakażeniom i ich kontroli.
- W przypadku kilku kombinacji bakteria-grupa środków przeciwdrobnoustrojowych odnotowane odsetki AMR znacząco różniły się między poszczególnymi krajami, często w sposób gradientowy w kierunku z północy na południe i z zachodu na wschód. Najniższe odsetki AMR stwierdzano w krajach północnoeuropejskich, a najwyższe — na południu i wschodzie Europy.
- Pomimo większej świadomości zagrożenia, jakie oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe stanowi dla zdrowia publicznego, oraz dostępności popartych naukowo wytycznych dotyczących zapobiegania zakażeniom, ich kontroli, zarządzania środkami przeciwdrobnoustrojowymi oraz odpowiedniego potencjału mikrobiologicznego działania w zakresie zdrowia publicznego ukierunkowane na walkę z tym problemem są wciąż niewystarczające. Konieczne jest pilne wprowadzenie intensywniejszych interwencji i działań w zakresie zwalczania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe, które będą miały znaczący pozytywny wpływ na zdrowie populacji i przyszłe wydatki na opiekę zdrowotną w UE/EOG.